

Naslov članka/Article:

**Zbornik razprav:
Kdor dušno živi, ne umrje!
Josipina Urbančič Turnograjska**

Avtor/Author:

Veronika Šarec

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu št. 1/2019, letnik 22

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2019

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-vrtcu/>

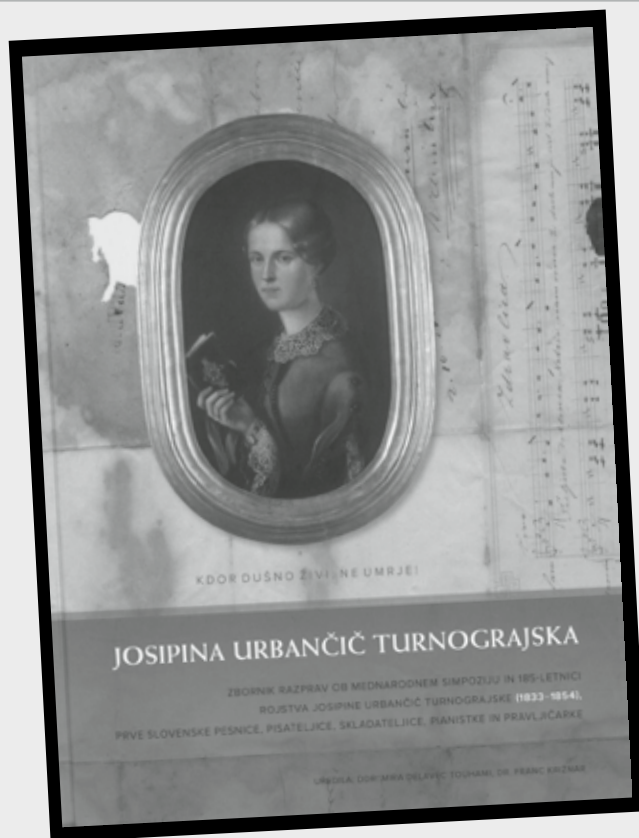
Zbornik razprav: *Kdor dušno živi, ne umrje!* *Josipina Urbančič Turnograjska*

Kulturno društvo Josipine Turnograjske
155 str., 25,00 €

»Ah, kaka muzika je vendar slavjanska. Kaki čuti, kaki glasi, kaka milina in zopet kaka krepost je v nji. Zmiraj, zmiraj se mi lepši, zmiraj milejši zdijo pesmice, in nikoli mislim, bi se jih napeti mogla. ... Lepe, zares lepe neizrečeno lepe so slavjanske pesmi.«

Citat iz pisma Josipine Urbančič Turnograjske nakazuje rahločutno in narodnozavedno osebnost, katere kratko, a bogato življenje in delo so znanstveniki v smislu interdisciplinarnega in multidisciplinarnega pristopa osvetlili s svojimi prispevki na mednarodnem simpoziju 1. junija 2018 v Preddvoru ob 185. obletnici njenega rojstva. Vsebinsko bogate prispevke, ki prvo slovensko pesnico, pisateljico, skladateljico, pianistko in pravljničarko predstavljajo v novi luči, je *Kulturno društvo Josipine Turnograjske* pod uredniškim vodstvom ddr. Mire Delavec Touhami in dr. Franca Križnarja izdalo v zborniku v nakladi 400 izvodov.

V prvem delu zbornika je objavljen uvodni nagovor župana Občine Preddvor Mirana Zadnikarja in uredniški predgovor obeh urednikov z orisom vseh prispevkov. Sledita dva zapisa spominov na praprato, in sicer prapranečaka dr. Vitala Ašiča in prapranečakinje Marinke Dolžan Šitum. V prispevku *Josipina Urbančič Turnograjska – Usoda v ogledalu zapuščine*

mag. Marijan Rupert v poročilu predstavlja Josipinino rokopisno zapuščino, ki jo hranijo v Rokopisni zbirki NUK v Lju-

bljani. Predgovore zaključí kratek zapis mag. Helene Križaj Smrdel z naslovom *Po poteh gradov v Preddvoru in okolici*.

V drugem delu zbornika so objavljeni raznoliki znanstveni prispevki, ki ne odkrivajo le Josipinega življenja in dela, temveč večplastno osvetljujejo življenjski krog mlade slovenske ustvarjalke.

Dr. Stane Granda je v razpravi *Socialno okolje Josipine Urbančič Turnograjske* predstavil socialno in družbeno okolje Urbančičev ter razvoj rodbine, ki se je iz preproste obrtniško-zidarske rodbine v poldrugem stoletju povzpela med plemiške lastnike gradov. Razvoj rodbine kaže na družbeno mobilnost tistega časa in prostora kot tudi pomen osebnih lastnosti posameznika.

Prispevek *Josipina Urbančič Turnograjska – edinstvena glasnica slovenske nacionalne identitete* predstavlja velik pogum in nadarjenost Josipine v njenem spodbujanju Slovencev k razvoju kulturne in politične nacionalne identitete. Avtorica ddr. Mira Delavec Touhami njeno vdanost in aktivnost dokazuje z bogato korespondenco med Josipino Turnograjsko in Lovrom Tomanom ter z literarnimi deli, ki jih je Josipina zapustila.

Ddr. Igor Grdina v razpravi *Je bila Fanny Haussmann slovenska pesnica?* dokazuje, da je slovenski kulturni prostor v prvi polovici 19. stoletja že sprejemal in pričakoval ustvarjalnost pripadnic lepšega spola. Tako so bila sredi 19. stoletja tudi že odprta vrata ustvarjalnosti Josipine Turnograjske.

Dr. Milena Mileva Blažič se je posvetila primerjalni analizi Rožmanove Lenčice v prispevku *Slovenska pravljíčarka Josipina Turnograjska v evropskem prostoru*. Slovenske pravljíčarke so se prav z objavo Josipinine pravljíce Rožmanova Lenčica vključile v evropske tokove ženskega pravljíčarstva.

Prispevek *Po sledih Josipine Toman Turnograjske v Gradcu* avtorice Kasilde Bedenk prinaša podatke, ki jih je mogoče najti o Josipininem bivanju v tem mestu pred 164 leti. Našla je zapis v matični knjigi župnije sv. Lenarta, hišo, v kateri je bivala, ter okrnjen zapuščinski spis.

Dr. Franc Križnar je v razpravi *Glasba Josipine Turnograjske v senci njene literature in pisem – okviri* analiziral njeno glasbeno udejstvovanje na osnovi njenih glasbenih del in s tremi literarnimi deli ddr. Mire Delavec Touhami s transkribiranimi pismi med J. Turnograjsko in L. Tomanom. Josipina ni imela nobene kompozicijske šole, glasbeno izobrazbo pa je pridobila pri domačih učiteljih. Njena, pretežno v klasiko usmerjena glasbena dela kažejo, kako večplastno in enovito je razumela svoj budniški in panslovanski način izražanja. Bila je ustvarjalca in poustvarjalca hkrati. Njena glasbena dela jo postavljajo na mesto slovenske glasbene pionirke. Josipinino glasbeno delo je v svojem prispevku *Josipina Turnograjska: Vokalno-inštrumentalne in inštrumentalne skladbe* analizirala dr. Tjaša Ribizel. Sedem skladb je razdelila na dve ustvarjalni obdobji: zgodnejše in poznejše. V prvo skupino je uvrstila skladbi *Tri rožice* in *Zoridanko*, v katerih najdemo predvsem duh klasicizma, v drugo skupino pa *milotinke*, *Spominčice*, dve *Zdravlici* in *Zoranko*, v katerih je razviden v ritmično in harmonsko bogatejših melodijah duh romantike.

Dr. Henrik Neubauer je v prispevku *Baletne in plesne predstave v času Josipine Urbančič Turnograjske* opisal v naslovu omenjene predstave. Edine skupine, ki so v Slovenijo prinašale baletne predstave, so bile tuje – nemške in italijanske gledališke družine, v slovenskih gledališčih pa prve plesne poskuse zaznamo šele leta 1848 z ustanovitvijo Slovenskega društva.

Prispevek *Oblačilna kultura in Josipina Turnograjska* s podnaslovom *Njena pretekla podoba in sodobno poustvarjanje* avtorja dr. Bojana Knifca predstavlja nekdanje oblačenje Josipine Turnograjske in interpretiranje njene oblačilne podobe v sodobnosti. Avtor ugotavlja, da je Josipina slovenstvo izražala prek jezika, v njenem oblačenju pa izražanja slovenstva ni mogoče zaznati.

Zbornik razprav zaključuje mag. Miha Markelj s prispevkom *Josipina Turnograjska kot kulturna dediščina v turistično-tržni ponudbi Preddvora*. V njem se osredotoča na odstiranje in razumevanje kulturne dediščine Josipine Turnograjske ter predstavi možnosti vključevanja njene dediščine v turistično ponudbo.